

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Johannes Climacus eller De Omnibus dubitandum est

Citation: Kierkegaard, Søren: "Johannes Climacus eller De Omnibus dubitandum est", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 15*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-jc-txt-shoot-id7407283c-fb48-435a-a9cf-d50c58f8a817.pdf> (tilgået 04. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 15

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

§ 3. Ahnelse.

Ved hele den foregaaende Overveielse var han ikke kommen et Skridt videre. Dette smertede ham. At antage, at den tredie Sætning og den første Sætning vare identiske, kunde han ikke beslutte sig til, da han ikke kunde tiltroe en saadan forstyrrende Tautologie. Forstyrrende var den, forsaavidt den opfordrede Menneskene til at tænke noget Forskjelligt, uagtet der blev tænkt det Samme. Tænkte man det Samme ved begge Sætninger, saa var Tautologien forstyrrende. Forskjelligheden kunde han ikke fastholde uden ved at foretage en lille Forandring, ved hvilken Sætningen blev en historisk Ubetydelighed, som hvis man sagde: Cartesius begyndte med Tvivl, adskillige andre Philosopher fulgte hans Exempel. En saadan Sætning lod der sig, filosofisk talt, Intet indvende mod. Skulde en saadan Sætning frembyde Vanskeligheder, da maatte disse være af historisk Art, saaledes fE, om det virkelig forholdt sig saaledes at de selv sagde, at de havde gjort det, eller saaledes, om det virkelig var sandt, at de havde gjort, hvad de sagde, de havde gjort.

Forgjeves haabede han ved at lytte til Andres Tale, at faae nogen Oplysning, forgjeves. De brugte den første og den tredie Sætning som aldeles identiske; snart sagde de det Ene, snart det Andet, snart begge Dele paa eengang; snart brugte den Ene i Samtalens Løb den ene Sætning, den Anden svarede ham med den anden Sætning, og de forstode hinanden, og forstode, at de sagde det Samme. Forklaret blev Sætningen ikke, og det kunde han dog netop nu behøve, og hans egen Selvtænkning havde gjort ham modtageligere for Andres Veiledning. Dog Forklaringen udeblev, derimod blev Sætningen stundom saa hurtigt gjentaget af de Talende, at han næsten blev svimmel ved denne Eensformighed. Han vendte da stedse bekymret hjem; thi hvad der faldt de Andre saa let, at de blot behøvede løst at henkaste det, det faldt ham saa tungt at tænke.

Han gjenomtænkte Sætningen atter og atter, han søgte at glemme hvad han havde tænkt, for atter at begynde, – see! han kom altid til det Samme. Dog kunde han ikke forlade den, det var som fængslede en gaadefuld Magt ham til den, som blev det hvidsket til ham: der skjuler sig Noget bag ved denne Misforstaaelse. Hvad han da havde adskilt, idet han meente, at Sætningen enten maatte være en reen filosofisk Sætning eller en reen historisk, det søgte han nu at combinere. Han tænkte, det er vel Hemmeligheden, at den nyere Philosophie paa eengang er den historiske og den evige, og hvad mere er, den er sig selv dette bevidst. Det er jo en Forening ligesom Foreningen af de tvende Naturer i Christo. Ved hvert et Skridt den nyere Philosophie gjør, bliver den sig dettes evige Betydning bevidst, eller rettere, den bliver sig den bevidst, førend den gjør Skridtet; thi ellers lod det sig tænke, at Skridtet selv var et saadant, der aldrig kunde faae evig Betydning, med mindre Philosophiens historiske Fremadskriden var absolut identisk med Ideens egen Bevægelse. Men da vilde en saadan Fremadskriden ikke være en historisk. Den nyere Philosophie vilde da ikke behøve at undergaae nogen Forvandling, nogen retrograd Forklarelse, nogen Glemselens Luttrelse for at optages i Systemet, men indtil den ubetydeligste Detaill gaae lige lukt ind i Systemet, i samme Forstand, som hvis en historisk Mand var saa poetisk at hvert Ord af ham hver hans Mine var pure Poesie, han da ikke behøvede at undergaae nogen Forvandling for at gaae ind paa Scenen, men kunde gaae lige ind fra Gaden af, aldeles som han gik og stod, og blot være ganske ugeneret.

Endnu vilde det dog ikke blive klart for ham, hvorledes han skulde tænke en saadan Combination. Hans Sjæl ængstedes i ahnellesfuld Uro, han ahnede, at det maatte være noget Overordentligt, han ahnede, at det at være Philosoph nuomstunder maatte være noget ubeskriveligt Vanskeligt. Hang det nemlig saaledes sammen med den nyere Philosophie, saa maatte det jo gaae paa en lignende Maade med den enkelte Philosoph. Denne maatte da blive sig selv bevidst, i denne Bevidsthed af sig selv tillige blive sig sin Betydning bevidst som Moment i den nyere Philosophie, den nyere Philosophie igjen bevidst som Moment i en foregaaende Philosophie, denne igjen bevidst som Moment i den evige Philosophies historiske Udfoldelse. Philosophens Bevidsthed maatte da omfatte de meest svimlende Modsætninger: sin egen Personlighed, sit lille Amendement – alverdens Philosophie som den evige Philosophies Udfoldelse.

Det varede længe, inden det lykkedes ham correct og bestemt at tænke denne uhyre Tanke. Som en Mand, der vælter en tung Byrde op af et Bjerg ofte overvældes, saa hans Fod glider og Byrden triller ned, saaledes gik det ham. Endelig var han sikker paa sig selv, at han med Lethed kunde gjøre Bevægelsen. Han besluttede nu at lade Tanken virke med al sin Vægt; thi han gjorde Forskjel mellem Tænkningens Besværlighed og Tankens Vægt. Som historisk Tanke tænkte han Tanken med Lethed. Han havde samlet nye Kræfter var ganske integer, han stillede sig ligesom ind under Tanken – og see! den overvældede ham, han besvimeede. Da han var kommen til sig selv, turde han næsten ikke vende sin Opmærksomhed til hiin Tanke, det forekom ham, at det var til at blive afsindig over, idetmindste naar man ikke var mere nervestærk end han. Desto større var hans Beundring af dem, der formaadede at tænke Sligt saa let, som var det Hele kun Narrestreger.

Han blev mismodig; men idet han saaledes hensank i Mismod, fik han, halvt mod sin Villie atter fat paa hiin uhyre Tanke. Han var for bekymret til egentlig at tænke, men det forekom ham, som om hiin Tanke, der syntes saa uhyre positiv, dog egentlig var en Skepsis, da den Enkeltes Viden bestandig dog kun var en Viden om sig selv som Moment og om sin Betydning som Moment. Under Forudsætning af, at dette virkelig var muligt, Noget han dog ikke ret kunde fatte, da det ikke blev ham klart, hvorledes et Moment kunde blive sig bevidst blot som Moment, da denne Bevidsthed var en Umulighed uden en Bevidsthed, der var mere end en

Bevidsthed om sig selv som Moment, da ellers min Bevidsthed maatte ligge i et Andet – saa blev dog denne Viden en høist relativ Viden og ingenlunde en absolut Viden. Men hvorledes var det muligt, at hvert enkelt Moment tillige blev sig sin evige Gyldighed bevidst som Moment i det Hele? Saa maatte jo den Enkelte være alvidende, og Verden være færdig.

At den Enkelte kunde blive sig det Evige bevidst, det kunde han vel fatte, og det havde vel ogsaa en tidligere Philosophie meent, saafremt der ellers havde været en saadan; men at blive sig det Evige bevidst i den hele historiske Concretion, endog efter den Maalestok, at det ikke blot angik det Forbigangne, det troede han var forbeholdt Guddommen. Han kunde heller ikke fatte, i hvilket Tidsmoment man blev sig selv saaledes forklaret, at man, skjøndt sig selv nærværende blev sig selv forbigangen. Det troede han maatte forbeholdes Evigheden, og at Evigheden kun abstrakt var tilstæde i Tiden.

Forsaavidt der havde været en tidligere Philosophie havde vel ogsaa den enkelte Philosoph benyttet Forgængerne, seet, at han kunde tilegne sig Dette, berigtige Hiint o: s: v:, men det var vel ikke faldet ham ind, at ville gennemskue den evige Nødvendighed, med hvilken den ene Philosoph fremgik af den Anden, han selv af sine Forgængere i en evig Continuitæt. Kunde det end lykkes Tænkningen med Hensyn til det Forbigangne at ahne en saadan indre Nødvendighed, hvorved da ogsaa blev at bemærke, at jo mere fjernet det var, desto større blev Muligheden af en Skuffelse, med Hensyn til det Nærværende syntes det ham en Umulighed. Dette fik da ikke Lov at blive et Nærværende af Iver for, at det jo før, jo hellere skulde blive et Forbigangent, men paa den Maade blev det ingen af Delene. Herover blev han sig selv klar ved at betragte det personlige Liv. Naar Een skuer tilbage over sit Liv, da kan især den tidligere Deel deraf vel vise sig som gennemtrængt af en Nødvendighed. Hvis derimod Een idet han begynder et bestemt Tids-Afsnit først vil blive sig dette bevidst i sin evige Gyldighed som Moment i sit Liv, saa vil han netop forhindre det fra at komme til at faae Betydning, idet han vil ophæve det, førend det har været, idet han vil, at det, der er et Nærværende, i samme Moment skal vise sig for ham som et Forbigangent.

Det var, forekom det ham, allerede en betænkelig Sag, om Een vilde paatage sig at propheterere. Og dog, ligesom man kunde ahne en Nødvendighed i det Forbigangne, saaledes lod det sig jo ogsaa tænke, at der lod sig ahne en Nødvendighed i det Tilkommende. Det Philosophien imidlertid vilde gjøre var noget endnu Vanskeligere, det var at gennemtrænge Alt med Evighedens og Nødvendighedens Tanke, at gjøre dette i det præsentiske Øieblik, det var at dræbe det Præsentiske med Evighedens Tanke og dog bevare dets friske Liv, det var at ville see det, der skeer, som det der er skeet og paa samme Tid som det, der skeer, det var at ville vide det Tilkommende som et Nærværende og dog paa samme Tid som et Tilkommende.

Saavidt var han kommen i Betragtningen af hiin Sætning. Det var ikke skeet saa hurtigt, som det her er blevet fortalt, det havde kostet ham Tid og Flid; men hans Møie var kun slet belønnet; thi skulde han have en Mening om, hvad der laae i den omtalte Sætning, da var det denne, at den var en Umulighed. Dog dette havde han ikke Mod til at troe.